

Odkaz:

Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 8. října 1987*, trestní řízení proti Kolpinghuis Nijmegen BV (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložené Arrondissementsrechtbank v Arnhemu), věc 80/86

Klíčová slova:

„Možnost namítat směrnici, která dosud nebyla provedena, proti jednotlivci“

Předmět:

Žádost, kterou Soudnímu dvoru zaslal podle článku 177 Smlouvy o EHS Arrondissementsrechtbank v Arnhemu a která směřuje v trestním řízení před tímto soudem k získání rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu směrnice Rady 80/777 EHS ze dne 15. července 1980 o sblížení právních předpisů členských států, týkajících se využívání a prodeje přírodních minerálních vod (Úř. věst. č. L 229, s. 1), zejména pokud jde o účinky této směrnice před jejím provedením do vnitrostátního práva

Skutkové okolnosti:

I – Skutkové okolnosti a písemná část řízení

Dne 15. července 1980 přijala Rada Evropských společenství směrnici 80/777 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se využívání a prodeje přírodních minerálních vod (Úř. věst. č. L 229, s. 1).

Článek 1 směrnice stanoví, že:

„Tato směrnice se vztahuje na vody jímané na území některého členského státu a uznané příslušným orgánem členského státu jako přírodní minerální vody, které vyhovují příloze I oddílu I.

...“

Podle znění *článku 2*:

„Členské státy přijmou veškerá nezbytná opatření, aby jako přírodní minerální vody mohly být prodávány pouze vody uvedené v článku 1, které vyhovují této směrnici.“

Článek 4 stanoví, že k přírodním minerálním vodám u zdroje nesmí být nic přidáno a vody nesmí být nijak upravovány kromě odstranění nestabilních látek, úplného nebo částečného odstranění volného oxidu uhličitého nebo sycení oxidem uhličitým nebo jeho opětovného navrácení za podmínek stanovených v příloze I oddíle III směrnice.

Konečně, *článek 15* směrnice stanoví, že:

„Členské státy změní v případě potřeby své právní předpisy pro dosažení souladu s touto směrnicí a neprodleně o nich uvědomí Komisi. Takto pozměněné právní předpisy se použijí tak, aby:

...

* Jednací jazyk: nizozemština

- zakázaly obchodování s výrobky, které nejsou v souladu s touto směrnicí, do čtyř let od oznámení této směrnice.“

Směrnice byla oznámena členskými státy dne 17. července 1980. Výše uvedený zákaz tak měl vstoupit v platnost v červenci 1984. Avšak tato směrnice byla provedena v nizozemském právu teprve vyhláškou ze dne 26. června 1985 (Staatsblad 422), stanovující pravidla ohledně přírodních a pramenitých minerálních vod, která vstoupila v platnost dne 8. srpna 1985 (het Nederlandse Mineraalwater Besluit).

Dne 7. srpna 1984 Keuringsdienst van Waren (orgán dohledu nad zdravotní nezávadností potravin) v Nimègue zjistil, že Kolpinghuis Nijmegen, společnost s ručením omezeným, měla ve svém podniku v Nimègue na skladě k prodeji a dodávce nápoj, který sama označila jako „minerální vodu“ určenou k prodeji pro lidskou spotřebu, který se však skládal z vody z vodovodního kohoutku a z kysličníku uhličitého.

Poté, co Officier van justitie (veřejný žalobce) obdržel protokol zpracovaný Keuringsdienst van Waren, zaslal společnosti Kolpinghuis Nijmegen obvinění.

Společnost byla obviněna z porušení článku 2 Keuringsverordening (nařízení o inspekci) obce Nimègue, který stanoví, že je zakázáno držet na skladě za účelem prodeje a dodání potravin určené pro obchodování a lidskou spotřebu, jejichž složení je závadné. Toto nařízení bylo účinné dne 7. srpna 1984 a je účinné dosud.

Nařízení o inspekci nedefinuje výraz „závadné složení.“ Podle formulace obvinění Officier van justitie považoval složení za závadné vzhledem k tomu, že nápoj se skládal z vody z vodovodního kohoutku a z kysličníku uhličitého. Podle dopisu od Staatstoezicht op de Volksgezondheid (Státní orgán pro kontrolu veřejného zdraví) ze dne 8. listopadu 1985 zaujaly nizozemské úřady takové stanovisko, že složení nápoje musí být hodnoceno podle vlastností, které by bylo možné očekávat při obchodování nebo podle zvyklostí.

Officier van justitie před Arrondissementsrechtbank (obvodním soudem) požadoval, aby byla obviněnému uložena pokuta ve výši 501 HFL.

Při zvážení toho, že výše uvedená směrnice 80/777 měla být nizozemskými úřady provedena do vnitrostátního práva čtyři roky po jejím oznámení a že Officier van justitie je toho názoru, že směrnice měla právní sílu zákona již 7. srpna 1984, i když vyhláška, která ji provádí, nabyla účinnosti až 8. srpna 1985, Arrondissementsrechtbank konstatoval, že směrnice může mít za jistých okolností přímý účinek, přerušil řízení a položil Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Může se vnitrostátní orgán (v tomto konkrétním případě orgán pověřený trestním stíháním) dovolávat proti svým státním příslušníkům ustanovení směrnice, které dotyčný členský stát neprovedl zákonem ani jiným prováděcím předpisem?
- 2) Je vnitrostátní soud povinen přímo použít ustanovení směrnice, která se v daném případě nabízejí, v případě neexistence prováděcích opatření této směrnice, i když dotyčný státní příslušník nemá v úmyslu vyvozovat z těchto ustanovení žádné právo?

- 3) Jestliže se od vnitrostátního soudu vyžaduje, aby vyložil pravidlo vnitrostátního práva, může se nebo musí se při takovém výkladu nechat vést obsahem směrnice, která je použitelná?
- 4) Je řešení první, druhé a třetí otázky odlišné v případě, že lhůta stanovená členskému státu pro přizpůsobení vnitrostátní legislativy k příslušnému datu (v tomto konkrétním případě 7. srpna 1984) ještě neuplynula?“

Předkládací usnesení bylo zapsáno v kanceláři Soudního dvora dne 14. března 1986.

V souladu s článkem 20 Protokolu o statutu Soudního dvora byla předložena písemná vyjádření nizozemskou vládou, zastoupenou k tomuto účelu I. Verkadem, generálním tajemníkem ministerstva zahraničních věcí, jako zmocněncem, italskou vládou, zastoupenou M. Contim, avvocato dello Stato, jako zmocněncem, vládou Spojeného království, zastoupenou S. J. Hay, z Treasury Solicitor's Department, Queen Anne's Chambers, jako zmocněnkyní a Komisí Evropských společenství, zastoupenou A. Haagsmaou, členem její právní služby, jako zmocněncem.

Na základě zprávy soudce zpravodaje a po vyslechnutí generálního advokáta Soudní dvůr rozhodl usnesením ze dne 5. listopadu 1986 přidělit věc šestému senátu podle článku 95 jednacího řádu a zahájit ústní část řízení bez důkazních opatření.

II. – Písemná vyjádření

A – K prvním dvěma otázkám

1. Nizozemská vláda nejprve poznamenává s odkazem na článek 2 Keuringsverordening a na odůvodnění ze strany Arrondissementsrechtbank, že výrobek uváděný na trh pod názvem „přírodní minerální voda“, který se skládá z vody z vodovodního kohoutku a z kyslíčnicku uhličitého, by měl být kvalifikován jako výrobek „závadného složení.“

Ohledně odpovědi na *první dvě předběžné otázky* je vláda toho názoru, že v otázkách předložených vnitrostátním soudem jsou obsaženy dva zájmy, které je třeba chránit.

Na jedné straně může zájem Společenství vést k tomu, že příslušným vnitrostátním orgánům bude uloženo, aby po uplynutí lhůty stanovené pro provedení používaly přímo ustanovení směrnic, která nebyla provedena, za předpokladu že se taková ustanovení nabízejí. Takovýmto způsobem by mohl být zaručen užitečný účinek ustanovení směrnice, která ještě nebyla provedena.

Proti tomuto zájmu však stojí zájem na právní jistotě zainteresovaných osob, i skutečnost, že podle článku 189 Smlouvy o EHS je směrnice určena členskému státu. V souladu s článkem 191 Smlouvy o EHS se směrnice oznamuje pouze členskému státu, jemuž je určena. Vláda se v této souvislosti odvolává na závěry přednesené generálním advokátem VerLoren van Themaatem ve věci 89/81 (Hong Kong Trade, Recueil 1982, s. 1289).

2. *Italská vláda* se domnívá, že směrnice, která nebyla provedena, nemůže ukládat povinnosti jednotlivcům. Dodává, že zásada, podle níž směrnice nemůže mít sama o sobě účinky ve vztahu k jednotlivcům, kterým není určena, je řádně zakotvena a judikatura Soudního dvora s ní není v rozporu. Z toho vyplývá, že směrnice nezavazuje jednotlivce a

v žádném případě nevytváří povinnosti nebo zákazy ve vztahu k nim. Jednotlivci mohou být vázáni pouze zákonodárnými akty nebo akty k jejich provedení, které je povinen přijmout stát, jemuž je směrnice určena.

Italská vláda poznamenává, že její stanovisko je v souladu se stanoviskem většiny zastánců doktríny, podle níž, i když se připustí, že směrnice mohou mít přímý účinek „vertikální“ v tom smyslu, že přiznávají jednotlivcům subjektivní práva vůči státu, je nicméně třeba jim odmítnout způsobilost mít přímý účinek „horizontální“. Důvody, které tvoří základ tohoto stanoviska, by totiž rovněž vyznívaly v neprospěch stanoviska, že by směrnice mohla ukládat povinnosti jednotlivcům vůči státu nebo absolutní pravidla chování toho typu, která jsou sankcionována trestním právem.

Italská vláda uzavírá, že předmětná směrnice při neexistenci vnitrostátních prováděcích ustanovení není použitelná ve vnitrostátním právním řádu členského státu, pokud je na ni odkazováno za účelem doplnění nebo změny obsahu pravidla trestního práva, tak aby se chování, které by jinak bylo zákonné, stalo protiprávním z hlediska trestního práva.

3. *Vláda Spojeného království* poznamenává, že je jasné, že povinnosti uložené směrnicí dopadají na členské státy.

Doktrína vytvořená Soudním dvorem, podle níž směrnice může za určitých podmínek mít přímý účinek, chrání občany, jestliže stát nesplnil své povinnosti.

Nikdy se neuvažovalo o tom, že by tato doktrína dávala zbraň členským státům, protože takový výklad by byl v rozporu s výše uvedenou zásadou a měl by za následek uložení povinností jednotlivcům, zatímco článek 189 tak nečiní. V tomto kontextu se odvolává na rozsudek Soudního dvora ze dne 26. února 1986 (Marshall, 152/84, Recueil, s. 723).

Vláda závěrem poznamenává, že je od členského státu skutečně nespravedlivé zahajovat tímto způsobem retroaktivně trestní řízení a navrhuje tedy odpovědět na první dvě otázky takto:

„1. Ne, vnitrostátní orgán se nemůže proti svým státním příslušníkům dovolávat ustanovení směrnice, pro niž dotýčný členský stát nepřijal prováděcí zákony nebo jiné právní předpisy.

2) Ne, v případě neexistence prováděcích opatření ke směrnici vnitrostátní soud nemůže přímo použít ustanovení této směrnice, která jsou způsobilá být použita přímo, jestliže dotýčný státní příslušník nemá v úmyslu vyvozovat z jejích ustanovení žádné právo.“

4. *Komise* nejprve poznamenává, že uplatňují-li se přímo ustanovení směrnice proti jednotlivci, je třeba rozlišovat přímý vertikální účinek a přímý horizontální účinek.

Tato věc se dotýká vertikálního přímého účinku různorodosti, ale v opačném smyslu než tomu bylo u případů, ve kterých Soudní dvůr až dosud připustil přímý účinek ustanovení směrnice. Komise se v tomto ohledu odvolává na výše uvedený rozsudek Marshall. Z tohoto rozsudku vyvozuje, že se jasně ukazuje, že odpověď na *první otázku* musí být záporná.

Komise tedy navrhuje Soudnímu dvoru odpovědět na tuto otázku takto:

„Směrnice nemůže sama o sobě ukládat přímé povinnosti jednotlivcům a ustanovení této směrnice jako takových se proti nim nelze dovolávat.“

Co se týká *druhé otázky*, Komise má za to, že odpověď na ni není tak snadná. Podstatné je určit, kdy se ustanovení „nabízejí“ k přímé aplikaci. V rámci tohoto řízení je třeba vnitrostátnímu soudci pouze odpovědět, že v žádném případě není povinen přímo použít ustanovení směrnice, která nebyla provedena ve vnitrostátním právu, nebo byla provedena nepřiměřeným způsobem, jestliže její ustanovení zakládají povinnosti pro občany.

B – Ke třetí otázce

1. *Nizozemská vláda* nevylučuje, aby se soud v případě, že neexistuje jasná a přesná vnitrostátní norma, nechal při svém výkladu takto vágního ustanovení inspirovat obsahem použitelného ustanovení směrnice, i když tato nebyla včas provedena ve vnitrostátním právu. Podobné ustanovení by jistě mohlo být užitečným vedlejším vodítkem pro výklad soudce.

2. *Vláda Spojeného království* se domnívá, že při výkladu ustanovení, jejichž účelem je provedení směrnice ve vnitrostátním právním řádu, musí být vnitrostátní soud při svém výkladu vnitrostátního pravidla veden ustanoveními použitelné směrnice. Odvolává se v tomto ohledu na rozsudek Soudního dvora ze dne 10. dubna 1984 (Von Colson a Kamann, 14/83, Recueil, s. 1891). Je-li pravda, že vnitrostátní soud by měl vykládat zákon přijatý k provedení směrnice co možná nejvíce v souladu s požadavky této směrnice, i když tato nemá přímé účinky, nemělo by tomu tak být v případě neexistence jakéhokoli prováděcího opatření. Vláda Spojeného království tedy navrhuje Soudnímu dvoru odpovědět na třetí otázku takto:

„Při výkladu pravidla vnitrostátního práva se vnitrostátní soud nemůže nechat vést obecným cílem použitelné směrnice, jestliže v dotyčném členském státě nebyla přijata žádná opatření k jejímu provedení.“

3. *Komise* na jedné straně připomíná, že směrnice zpravidla neobsahuje ustanovení přímo určená soudním orgánům. Nanejvýš se jedná o ustanovení, která tyto orgány musí přímo používat. Podle Komise toto přímé používání nelze připustit, pokud se jedná o povinnosti k tíži občanům. Na druhé straně tento názor nevylučuje možnost, aby vnitrostátní soud pro účely výkladu ustanovení vnitrostátního práva vzal v úvahu nebo aby se inspiroval ustanoveními práva Společenství, která nemají přímý účinek.

Odpověď na třetí otázku je tedy následující:

„Při výkladu ustanovení vnitrostátního práva se vnitrostátní soud může inspirovat ustanoveními směrnice, které nemají v předmětu úpravy přímý účinek, ale neexistuje žádné pravidlo práva Společenství, které by mu ukládalo, aby tak učinil.“

C – Ke čtvrté otázce

1. *Nizozemská vláda* poznamenává, že před uplynutím lhůty pro provedení směrnice nemůže mít žádný dopad na vnitrostátní právní řád. V tomto ohledu se odvolává na rozsudek ze dne 5. dubna 1979 (Ratti, 184/78, Recueil, s. 1629).

2. *Italská vláda* připomíná, že problém musí být vyřešen v tom směru, že je nemožné uplatnit zákazy obsažené ve směrnících, které ještě nebyly provedeny ve vnitrostátním právním řádu, proti jednotlivcům.

3. *Vláda Spojeného království* se domnívá, že za okolností tohoto konkrétního případu není odpověď na první tři otázky odlišná, pokud lhůta stanovená členskému státu pro přizpůsobení vnitrostátní legislativy k příslušnému datu ještě neuplynula. Směrnice této povahy může zakládat povinnosti jednotlivcům teprve poté, co je provedena, ať již před uplynutím nebo po uplynutí prováděcí lhůty. Vláda tedy navrhuje Soudnímu dvoru, aby na čtvrtou otázku odpověděl takto:

„Ne, odpověď na první, druhou a třetí otázku není odlišná ani v případě, kdy lhůta stanovená členskému státu pro přizpůsobení vnitrostátní legislativy k příslušnému datu ještě neuplynula.“

4. *Komise* se domnívá, že jelikož směrnice v žádném případě neukládá přímé povinnosti občanům, je zjevně bezvýznamné, zda prováděcí lhůta uplynula, nebo ne. Stejně tak je tomu, pokud jde o možnost, aby se vnitrostátní soud nechal vést ustanoveními směrnice při výkladu ustanovení vnitrostátního práva.

Komise proto navrhuje Soudnímu dvoru, aby na čtvrtou otázku odpověděl takto:

„Pro výše uvedené účely je bezvýznamné, zda lhůta stanovená pro přizpůsobení vnitrostátní legislativy předmětné směrnici uplynula nebo ne.“

Právní otázky:

¹ Usnesením ze dne 3. února 1986, které bylo doručeno Soudnímu dvoru dne 14. března téhož roku, položil *Arrodissementsrechtbank v Arnhemu* podle článku 177 Smlouvy o EHS čtyři předběžné otázky týkající se výkladu práva Společenství, pokud jde o účinek směrnice ve vnitrostátním právu členského státu, který dosud nepřijal nezbytná opatření pro provedení této směrnice.

² Tyto otázky byly vzneseny v rámci trestního řízení vedeného proti podniku provozujícímu maloobchod s nápoji kvůli tomu, že držel na skladě za účelem prodeje a dodávek nápoj jím nazývaný „minerální voda“, který se ale skládal z vody z vodovodního kohoutku a z kyslíčnicku uhličitého. Tento podnik je obviněn z porušení článku 2 *Keuringsverordening* (nařízení o inspekci) obce *Nimègue*, který zakazuje držet na skladě za účelem prodeje a dodávek potravin určené k lidské spotřebě a k uvedení na trh, které jsou závadného složení.

³ Před *Politierechter* (policejní soudce) se *Officier van justitie* (státní zástupce) mimo jiné dovolal směrnice Rady 80/777 ze dne 15. července 1980 o sblížení právních předpisů členských států, týkajících se využívání a prodeje přírodních minerálních vod (Úř. věst. č. L 229, s. 1). Tato směrnice zejména příkazuje, aby členské státy přijaly opatření nezbytná pro zajištění, aby jako přírodní minerální vody mohly být prodávány pouze vody vytěžené ze země členského státu a uznané příslušným orgánem tohoto členského státu za přírodní minerální vody odpovídající ustanovením přílohy I, části 1, uvedené směrnice. Toto ustanovení směrnice mělo být provedeno do čtyř let po oznámení směrnice, to znamená 17. července 1984, avšak úprava

nizozemské legislativy nastala teprve s účinností k 8. srpnu 1984, zatímco skutečnosti, které jsou žalovanému v původním řízení kladeny za vinu, nastaly 7. srpna 1984.

4 Za těchto okolností Arrondissementsrechtsbank položil Soudnímu dvoru následující otázky:

- „1) Může se vnitrostátní orgán (v tomto konkrétním případě orgán pověřený trestním stíháním) dovolávat proti svým státním příslušníkům ustanovení směrnice, které dotyčný členský stát neprovedl zákonem ani jiným prováděcím předpisem?
- 2) Je vnitrostátní soud povinen přímo použít ustanovení směrnice, která se v daném případě nabízejí, v případě neexistence prováděcích opatření této směrnice, i když dotyčný státní příslušník nemá v úmyslu vyvozovat z těchto ustanovení žádné právo?
- 3) Jestliže se od vnitrostátního soudu vyžaduje, aby vyložil pravidlo vnitrostátního práva, může nebo musí se při takovém výkladu nechat vést obsahem směrnice, která je použitelná?
- 4) Je řešení první, druhé a třetí otázky odlišné v případě, že lhůta stanovená členskému státu pro přizpůsobení vnitrostátní legislativy k příslušnému datu (v tomto konkrétním případě 7. srpna 1984) ještě neuplynula?“

5 Pro podrobnější popis skutkových okolností v původním řízení, předmětné úpravy Společenství a vnitrostátní úpravy, jakož i vyjádření předložených Soudnímu dvoru se odkazuje na zprávu k jednání. Tyto části spisu jsou dále převzaty pouze v rozsahu nezbytném pro úvahy Soudního dvora.

K prvním dvěma otázkám

6 První dvě otázky se týkají možnosti použít ustanovení směrnice, která ještě nebyla provedena ve vnitrostátním právu dotyčného členského státu.

7 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora (zejména rozsudek ze dne 19. ledna 1982, Becker, 8/81, Recueil, s. 53) ve všech případech, kdy se ustanovení směrnice jeví z hlediska svého obsahu jako nepodmíněná a dostatečně přesná, jsou jednotlivci oprávněni se jich proti státu dovolat, jestliže stát buď směrnicí ve stanovené lhůtě neprovedl ve vnitrostátním právu, nebo ji provedl nesprávně.

8 Tato judikatura je založena na úvaze, že by nebylo slučitelné se závaznou povahou, kterou článek 189 směrnici přiznává, že v zásadě vylučuje, aby se dotyčné osoby dovolávaly povinnosti, kterou tato směrnice ukládá. Soudní dvůr z toho vyvodil, že členský stát, který ve lhůtě nepřijal směrnici uložená prováděcí opatření, nemůže vůči jednotlivcům namítat neplnění svých vlastních povinností, které jsou v této směrnici obsaženy.

9 Ve svém rozsudku ze dne 26. února 1986 (Marshall, 152/84, Recueil, s. 723) však Soudní dvůr zdůraznil, že závazná povaha směrnice, na níž je založena možnost dovolávat se směrnice před vnitrostátními soudy, existuje podle článku 189 Smlouvy pouze ve vztahu ke „každému členskému státu, jemuž je určena“. Z toho vyplývá, že směrnice nemůže sama o sobě zakládat povinnosti pro jednotlivce, a nelze se tak dovolávat ustanovení směrnice jako takového proti dotyčné osobě před vnitrostátními soudy.

10 Na první dvě předběžné otázky je tedy třeba odpovědět tak, že vnitrostátní orgán nemůže proti jednotlivci uplatňovat ustanovení směrnice, k jejímuž nezbytnému provedení ve vnitrostátním právu dosud nedošlo.

Ke třetí otázce

11 Třetí otázkou se má zjistit, v jaké míře vnitrostátní soud musí nebo může brát v úvahu směrnici jako oporu pro výklad pravidla svého vnitrostátního práva.

12 Jak Soudní dvůr upřesnil ve svém rozsudku ze dne 10. dubna 1984 (Von Colson a Kamann, 14/83, Recueil, s. 1891), ze směrnice vyplývající povinnost členských států dosáhnout výsledku, který tato směrnice stanoví, jakož podle článku 5 Smlouvy i jejich povinnost přijmout veškerá vhodná obecná i zvláštní opatření pro zajištění plnění této povinnosti, dopadají na všechny orgány členských států, včetně soudních orgánů v rámci jejich soudní působnosti. Z toho vyplývá, že při uplatnění vnitrostátního práva, a zejména ustanovení vnitrostátního zákona speciálně přijatého k provedení směrnice, jsou vnitrostátní soudy povinny vykládat své vnitrostátní právo s ohledem na znění a cíle směrnice, aby bylo dosaženo výsledku, který stanoví čl. 189 třetí pododstavec Smlouvy.

13 Avšak tato povinnost vnitrostátního soudu odvolat se na obsah směrnice při výkladu příslušných ustanovení svého vnitrostátního práva je omezena obecnými právními zásadami, které jsou součástí práva Společenství, a zejména zásadou právní jistoty a zákazu retroaktivity. Soudní dvůr rozhodl ve svém rozsudku ze dne 11. června 1987 („Pretore“ de Saló/X, 14/86, Recueil, s. 2545), že směrnice nemůže mít sama o sobě a nezávisle na vnitrostátním zákonu přijatém členským státem k jejímu provedení za účinek určení nebo zvýšení trestní odpovědnosti osob, které svým jednáním porušují její ustanovení.

14 Na třetí předběžnou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že při uplatnění svých vnitrostátních právních předpisů jsou soudy členského státu povinny je vykládat s ohledem na znění a cíle směrnice, aby bylo dosaženo výsledku stanoveného v čl. 189 třetím pododstavci Smlouvy, ale že směrnice nemůže mít sama o sobě a nezávisle na zákonu přijatém k jejímu provedení za účinek určení nebo zvýšení trestní odpovědnosti osob, které svým jednáním porušují její ustanovení.

Ke čtvrté otázce

15 Otázka, zda se lze odvolávat na ustanovení směrnice před vnitrostátními soudy, se klade pouze v případě, že dotyčný členský stát směrnicí neprovedl ve vnitrostátním právu ve lhůtě, nebo že ji provedl nesprávně. Vzhledem k záporným odpovědím na první dvě otázky nebudou tam uvedená řešení odlišná ani v případě, že lhůta

stanovená členskému státu pro přizpůsobení vnitrostátního práva k příslušnému datu ještě neuplynula. Pokud jde o třetí otázku týkající se mezí, které by právo Společenství mohlo stanovit vnitrostátnímu soudu pro povinnost nebo možnost výkladu pravidel jeho vnitrostátního práva s ohledem na dotyčnou směrnici, vyvstává tento problém bez rozdílu na to, zda lhůta pro provedení směrnice již uplynula, nebo ne.

- ¹⁶ Na čtvrtou předběžnou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že odpovědi uvedené výše nejsou odlišné ani v případě, že lhůta stanovená členskému státu pro přizpůsobení jeho vnitrostátního práva k příslušnému datu ještě neuplynula.

K nákladům řízení

- ¹⁷ Výdaje vzniklé holandské vládě, italské vládě, vládě Spojeného království a Komisi Evropských společenství, které předložily Soudnímu dvoru svá vyjádření, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před vnitrostátním soudem, je k rozhodnutí o nákladech příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR (šestý senát)

rozhodl takto:

- 1) **Vnitrostátní orgán nemůže uplatňovat k tíži jednotlivce ustanovení směrnice, k jejímuž nezbytnému provedení ve vnitrostátním právu dosud nedošlo.**
- 2) **Při uplatnění vnitrostátních právních předpisů jsou soudy členského státu povinny vykládat tyto předpisy s ohledem na znění a cíle dotyčné směrnice tak, aby bylo dosaženo výsledku stanoveného v čl. 189 třetím pododstavci Smlouvy, ale směrnice nemůže mít sama o sobě a nezávisle na zákonu přijatém k jejímu provedení za účinek určení nebo zvýšení trestní odpovědnosti osob, které svým jednáním porušují její ustanovení.**
- 3) **Řešení obsažená ve výše uvedených odpovědích nejsou odlišná ani v případě, že lhůta stanovená členskému státu pro přizpůsobení jeho vnitrostátního práva k příslušnému datu ještě neuplynula.**